

A ZÖLD MADÁR

MESE

**IRTA
SZALAI EMIL**

MÜHLBECK KÁROLY RAJZAIVAL

**BUDAPEST
SINGER ÉS WOLFNER KIADÁSA**

A mű elektronikus változatára a Nevezd meg! - Így add tovább! 4.0 Nemzetközi (CC BY-SA 4.0) Creative Commons licenc feltételei érvényesek. További információk: <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.hu>

Elektronikus változat:
Budapest : Magyar Elektronikus Könyvtárért Egyesület, 2016
Készült az Internet Szolgáltatók Tanácsa támogatásával.
Készítette az Országos Széchényi Könyvtár E-könyvtári Szolgáltatások Osztálya
ISBN 978-963-417-063-1 (online)
MEK-15260

I.

Messze, messze keleten, réges-régen élt egy hatalmas király. Hatalmasabb is volt, gazdagabb is volt, mint akármelyik király manapság. Palotájának pinczéi arannyal, ezüsttel voltak tele, a gyémánttal, rubinttal tömött zsákok csak úgy heverték szanaszét a sarokban. Milyen díszes nép járt a nyomában, ha egyszer-másszor ellátogatott országa kisebb városaiba, mennyi fényes fegyveres kísérte! Hát még a katonái! Az édes apám magtárában sincs annyi búzaszem, mint a hány nyilas ment az ellenség elibe, ha betört az ország határán. S ritkán is mert közeledni az ellenség, ismerték az egész világban a király rettenetes hatalmát és félelmetes erejét.

Ha vadászni akart a király, ott volt a rengeteg vadas kert, tele rókával, farkassal, párduczczal, tigrissel, oroszlánnal; az erdő közepén nagy halastó terült el, ott lehetett vadkacsázni, meg ha nagyon unatkozott, halászatgatni. Megegett néha-néha, ha nagyon jó kedve volt a királynak, hogy arany legyeket tűzött a horogra s erre aztán csak úgy tódultak a halak s a király alig győzte huzgálni a zsineget az ökölnyi, nagyfejű aranyhalakkal.

No, de mit mondjak a palotáiról, meg mind arról, a mi ezekben a palotákban volt? Még álmotokban se láttatok soha olyan szépet, azt tudom. Jobbra-balra arany és ezüst trónusok, a drágakövekkel kivert ablakdeszkákon óriási porcellán virágedények tele pálmákkal s más mindenféle délszaki virágokkal; manapság már nem is látni semerre azokat a virágokat. Még ha elmennétek messzire, nagyon messzire, túl Tatárországon, a kínaiak birodalmába, ott egyik-másik virágot még fellelhetitek.

Egyik szobában a trónus mellett egy szerecsen szolga állott. A király a trónus karfáján megnyom egy gombot s a szerecsen járni kezd. Nini! kigurul az ajtón s mindjárt jön vissza egy nagy tálczával, rajta a legizletesebb gyümölcsök díszesen felrakva. Nem volna ugyan ezen mit csodálni, mert tán némelyitek látott már szerecsen szolgát kiszolgálni, de jól figyeljetelek, ez a szerecsen ember fából, meg rézből volt. Ha megkopogtatjátok a fejét, kong, mint a rézbödön; ha kezére üttök, kopog, mint a fa.

Nem is hítták másképp ezt a királyt az alattvalók, mint szerencsés királynak. Mert a mellett, hogy nagy volt az ereje, megmérhetetlen a gazdasága, a jószerencse se volt hűtlen hozzá soha. Boldogság és szerencse kísérte mindenütt: harcban, háborúban, békében, otthon családjá körében egyaránt.

Egyszer csak a baj ő hozzá is beköszöntött. Felesége, a jó királyné meghalt. Pedig milyen jó asszony volt, milyen gondos édes anya. S a néphez is milyen jó érzéssel volt. Fájlalta az egész ország a halálát, nem volt ember a széles birodalomban, ki könnyet ne hullatott volna érette. Azt pedig elképzelhetitek, hogy a király is meggyászolta, megsiratta kedves felesége halálát. Még mikor halott volt is, hogy csókolta, hogy átkarolta!

A halott ajakán kedves mosoly játszadozott, talán még a halálban is örvendett a király szeretetének s a nép tiszteletének.

Az asszony lelke bizonyára felszállott az égbe s most ott térdel a jóságos Isten trónusa előtt.

Volt sírás-rívás a temetésen, de mekkora! Sirt ott mindenki, aki jelen volt azon a fényes temetésen. Költők gyászdalokat zengtek a szertartásnál, a papok imákat mondtak a koporsónál, szónokok az elhunyt királyné érdemeit s jóságát hirdették. Aztán nagy urak vállakra emelték a nehéz hármas koporsót s vitték arra a szomorú helyre, hol a holtak alusznak örök álmukat.

Az udvar három évig gyászban volt; csak a harmadik év végén állították fel a sírszobrot, mert három álló esztendeig dolgoztak a fehér márványból készült óriási síremléken. - De hát a szomorúság, a búbanat se tart el száz esztendeig. Lassan-lassan a király is megvigasztalódott,

ujra tudott mosolyogni az udvari bolondok tréfáin. Gyönyörűség volt neki ismét az élet, mert hisz növekedett a királylányka, a hatalmas fejedelem egyetlen, szépséges gyermeke. Addig-addig nevelgették, addig-addig tanígtatták a kis lánykát, hogy egyszer csak azon veszik észre magukat, hogy bizony a kis lányból már nagy lány lett, hogy már tizenöt esztendő is elmúlt.

De szép is volt a királylány. Öröm volt nézni ragyogó arcát s fényes, nagy szemeit, de meg beszélni hallani azzal a csengő hangjával, csupa gyönyörűség.

Neki szánta a király a koronát. Persze, hogy férjhez is kellett volna őt adni mielőbb, mert ha, Isten mentsen, a királyt valami baj érné, kire bízza az országot, s kivált a leányát. El is határozta a király, hogy urat keres a lányának.

Ötven hírvivőt indítottak utnak, hogy adják tudtul a világ valamennyi királyának és hercegeinek, hogy a legesleghatalmasabb király leánya felnőtt s hogy az apja férjhez akarja adni. Mindenfelé csak úgy nyargaltak a hírvivők meghívni az ifjakat, hogy menjenek el a szerencsés királyhoz, a szerencsés király lányához, hadd válaszsza közülök férjül magának azt, a ki legjobban megtetszik.

Hogy a királylány milyen szép, milyen gyönyörű, azt nem is kellett kihirdetni sehol, tudták azt mindenütt, az egész világon. S így hát nem is csoda, hogyha a hány királyfi s herceg csak megtudta a hírt, tüstént utnak indult, hogy elnyerhesse a királylány kezét.

Az ország fővárosa csakhamar királyfiakkal s hercegekkel telt meg. Bizony mihamar annyian gyűltek egybe, hogy a szegény embert már-már kiszorították kunyhócskájából.

A királyi palota vendégszobáiban csak úgy szorongtak a jövevények, a vendégfogadók se győzték szobával s nem egy herceg meg más nagy úr szorult be a szegény emberek szegényebb viskójába. A szegény ember szívesen elhált a boglya tövében szabad ég alatt.

A legtöbb királyfi nagy kísérettel ment; oda sorakoztak a királyi palota mellé s várták a királyt, mert akármennyire vendéglátó is volt különben a király, most az egyszer nem mehetett elibe valamennyi érkezőnek.

A palota oldalához mind oda támasztotta legszebbik címerpajzsát, hogy mikor a király s a királylány este sétálnak a palota előtt, lássák, mely ország királyfiai s hercegei vágyakoznak a királykisasszonynak szívét elnyerni.

Valamennyi királyfi írt egy szép verset a királyleány szépségéről. Az udvari ebéden a színészek ezeket szavalgatták, némelyek dalokat készítettek a királylányról, ezeket meg nagy zenekar kíséretében dalolták az énekesek estenden a palota kertjében. Harczjátékok, hősi tornák egymást váltogatták; majd gyalogosan, majd lóháton küzdöttek a vitézek s a győző szép szalagos koszorút vett át a királylány kezéből.

A királylány mind ennek nem örült. A versekben nem telt öröme; a szép dalok nem voltak kedvére, a lakomák untatták, a harczjátékokat nem szívesen nézte végig. Csak úgy immel-ámmal nyújtotta át a győzőnek a babérkoszorút. Egy se tetszett a királyfiak s hercegek közül. Pedig szépek, nyalkák, delik voltak majd mindannyian. Milyen édes szavakkal szóltak hozzá, hogy jóindulatát megnyerjék. Nem használt. Ajándékot vittek a királylánynak, hogy evvel is hízelkedjenek neki. Az a sok kincs is oda került a pinczébe a többihez.

Nem csoda, ha a királyfiak s hercegek végre is megelégtették a sok mulatságot, játékot, komolyra fogták a dolgot. Mikor látták, hogy hiába minden buzgólkodásuk, elhatározták, hogy mennek arra, a merre jöttek, - hazafelé.

A királylány pedig nem törődött velük, mindegy volt neki, akár mennek, akár maradnak. Csak a tatár kán fiát gyűlölte, utálta. Alacsony, tömzsi, de rettenetes erő lakozott benne. Gonosz lelkű, gőgös, gúnyolódó volt. - Csúfolódását senki se kerülte ki, még a komoly miniszterek sem.

Mindezek miatt legjobban boszankodott, haragudott a szerencsés király; mert, hogy már egyik királyfit sem tudta a lány megszeretni, az még megjárna; de hogy ily szívtelen valamennyi iránt, az már a jó hírnévnek is kárára van. Pedig a lány továbbra se változott meg, minden maradt a régiben. A tatár kán fiát úgy gyűlölte, utálta ezután is, mint azelőtt. A szegény legfőbb miniszter adta meg az árát. Mert bizony a tatár kán fia amellet, hogy összeszidta néha-néha jól a minisztert, még ki is gúnyolta. Bizony, fiaim, a minisztereknek is van mit túrniök.

II.

Egy reggel a királylány szobájában maradt. Nem ment ki a szabadba. Kedves szobalánya fésülgette hosszú, aranyszínű, lágy haját. Az erkélyre nyíló ajtó szárnyai tárva voltak. A friss reggeli szellő édes virágillattal árasztotta a szoba levegőjét.

A királylány komoran, gondolkodóan nézett maga elé; egy szót se szólt a szolgálóhoz. Ez épp egy ezüstszállal akarta átfonni az aranyszínű hajfürtöket, midőn egy madár szállott az erkély karfájára. Tolla zöld, mint a smaragd s a nap fényében csak úgy csillogott. A királylány szeme káprázott, a hogy rápillantott.

A madár hirtelen lecsapott a szolgálóra, kiragadta kezéből az ezüst szálát s hirtelen elröppent.

Oly gyorsan történt mindez, hogy a királylánynak alig volt ideje a madarat jól megnézni, de tollának ragyogása, színe egész megvarázsolták.

Néhány nap múlva a királylány és kísérete, a nagy urak leányai a palota kertjében táncot jártak. A szép táncz csodálatára a királyfiak egybegyültek. Mind bámulta a királylány karcu természetét. A mint a zene hangjaira ide-oda hajladozott, mindnek fájt a szive-lelke, hogy mért nem szeret a királylány senkit se ezen a világon az édes apján kívül.

Egyszer csak érzi a királylány, hogy kioldozott a füzös czipellőjének a szalagja. Félrevonul egy fa alá, hogy megkösse. Éppen kézbe fogja a selyemszalagot, mikor hirtelen szárnyshogást hall s a zöld madár röpül szélesebben feléje. Fekete csőrével kikapja kezéből a szalagot s elröppen. A királylány felsikolt s ájultan hull a földre.

Édes atyja meg a királyfiak a kiáltásra mind odafutnak. S ébresztgették, költögették a királylányt. Hogy feleszmélt, kinyitja a szemét, felnéz s az első, a mit szólott, ez volt: „A madarat! A zöld madarat! Utána! Utána! Élve hozzátok el, meg ne öljétek! Hozzátok el nekem az én zöld madárkám!”

No, futottak a királyfiak és hercegek! Ki merre látott. Hálóval, lépes rúddal futottak utánuk a szolgák, mert löni a madárra nem volt szabad: megölné a nyíl a szegénykét; pedig élve akarja a királylány.

Hiába volt a lótás-futás, hiába a sok zene-bona. A madár bizony nem került elé, még halva se.

A királylány még jobban elkedvetlenedett. Eddig még minden vágya beteljesedett; most először nem teljesült kívánsága. Nem is aludt az éjjel egy cseppet se. Egyre a zöld madárra gondolt, meg arra, hogy milyen ügyetlenek a királyfiak és a hercegek, hisz’ még egy madarat se tudnak elfogni, a hányan csak vannak együttvéve.

Alighogy pirosodni kezdett az ég alja, felkelt az ágyból halványan, kisírt szemekkel, felöltözött. Majd előhivta komornáját s lementek együtt a palota kertjébe.

Mentek, mentek a legárnyékosabb, a legsötétebb utakon egészen odáig, a hol a királylány édes anyja volt eltemetve.

Zokogva borul a lányka a sírra, siránkozva, sóhajtozva panaszolja el szomorú sorsát:

- Minek nekem a nagy széles birodalom, mikor, édes anyám, te a föld alatt pihensz? Minek nekem az a sok gazdagság, a sok kincs, ha nem telik benne örömem! Minek nekem a világ minden hercege, mikor egyiket se szeretem? Minek nekem az a sok játék s játszó társ, ha a zöld madár nem lehet az enyém!

Egy arany ékszerszál vesz elő a kebeléből, kinyitja piczi körmöcskéjével a zárját s egy aranyszínű hajfürtöt vesz ki belőle, édes anyja hajfürtét. Csókolja a királylány a száraz hajfürtöt,

csókolja, csókolja s forró könnyecsekkel áztatja. Hirtelen, sebesebben mint valaha, lecsap a zöld madár, megcsípi a kiráylány ajkát, elkapja az esztendőig híven s szeretettel őrzött hajfűrtöt s elroppen, fel-fel a magasba, a fellegek felé:

- Nézd! nézd! az ajkamat! Ez az átkozott madár megsebzett! Jaj! hogy éget!

A komorna megvizsgálta a kiráylány ajkát s nem látott semmiféle sebet rajta.

A kiráylány alig hogy haza ért, forró-hideg lázba esett; csak úgy didergett szegényke; a mellett pedig a veríték csak úgy gyöngyözött homlokáról.

Lázban beszélt is a kiráylány. Egyre ezt rebegte:

- Ne öljék meg! ne öljék meg! Élve akarom!

A tudós doktorok nem is birtak kieszelni semmi más orvosságot, mint hogy a zöld madarat elő kell teremteni, még pedig élve. De honnan. Száz vadász is egyre járta a vidéket s még csak a nyomára se akadtak. Sok-sok kincset ígértek annak, a ki előteremti, mindhiába!

A szerencsés király is szerencsétlen volt az egyszer. Leánya beteg, talán nagyon beteg s nincs orvosság. Összehívta országa valamennyi tudósait. Tanácskozzanak, a meddig csak tetszik, vitassák meg, hányják meg a dolgot s eszeljék ki, hogy honnan kerítsék elő azt a zöld madarat.

Negyven nap, negyven éjjel tanakodtak a bölcsek, gondolkodtak, vitáztak, néha-néha hajba is kaptak. Csak egy-egy órára hagyták abba a tanakodást, hogy egyenek valamit s aludjanak egy kicsit.

De negyven napon s negyven éjjelen át se tudtak semmi okosat kieszelni s nagykomoran mentek a király elé:

- Felséges uram! - így szólott egyikük a bús királyhoz. - A zöld madárról nem tudunk semmit. Csak sejtjük, hogy Arábiában él ez a csodamadár.

- Keljete fel a porból! - mondta nagylelkűen a király. - Bízom abban, a mit a madárról mondtatok! Heten dús ajándékokkal menjete el Arábiába s vigyete magatokkal minden szerszámot, a mi a vadászáshoz szükséges. Kerítsete elő azt a madarat!

Hét bölcs, a ki legjobban értett a nyelvtudományhoz, útnak indult Arábia felé. Köztük volt az a miniszter is, a kit annyiszor megkínzott a tatár kán fia.

Ugy-e, azt elfeledtem megmondani, hogy a tatár kán volt az időtájt a legjelesebb varázsló széles e világon. Nos, a tatár királyfi írt most az édes apjának egy levelet, hogy megkérdezze a zöld madár felől.

A kiráylány pedig csak nem gyógyult meg. Ott hevert egyre ágyában, párnáit könnyekkel öntözve. Volt mit mosni a királyi mosóasszonyoknak. A palota mosókonyhájában egyre főtt a ruha.

III.

Egy leány az udvari cselédségből este felé kivitt egy nagy kosár ruhát a folyó partjára, hogy ott öblögesse meg a folyóvízben.

A mint viszi a kosár ruhát, már túl a város kapuján, érzi, hogy bizony elfáradt a sok czipelés-től s hogy megpihenjen, leült egy fa alá. Kivesz a zsebéből egy gömbölyű almát. Hát egyszer csak, hogy hogy nem, az alma kihull a kezéből, leesik a földre s kezd gurulni, gurulni lefelé. De gyorsabban gurult, mint a lány futni tudott. Gurult, gurult s a lány látta, hogy hol gurul az alma, de elérni nem bírta.

Fáradt is volt, pihegett is a sebes futástól, hát inkább megállt. Egy alma nem a világ, gondolta magában. De nini, az alma is megáll, ha mondom, elhihetitek s hivogatólag néz vissza a leánykára, mintha azt mondogatná: „No, itt vagyok, fogj meg!”

A leány oda is ment, hogy felvegye. A hogy utána nyul, az alma újra megered, s gurul, gurul, mintha soha meg sem állott volna.

Már azt se tudta a leány, hová legyen haragjában. Mert éhes is volt, szomjas is volt, de meg az is bántotta, hogy egy alma úgy kifog rajta. Hirtelen körülpillant, hát látja, hogy egy sűrű, nagyon sűrű erdő közepén van. Amúgy is sötét lehetett az az erdő, hát még most éjjel. Mert a lányka se vette észre, de ugy-e, ti se, hogy azóta bizony beköszönt az éjszaka. Csak úgy reszketett a félelemtől, sírni kezdett.

Már az almát se látta, olyan sötét volt, azt se tudta, merről jött be az erdőbe, azt se, hogy merre felé vezet az ut kifelé.

Kóborolt jobbra is, balra is, de hiába. Pedig milyen éhes volt a szegényke, s milyen fáradt és álmos.

Egyszer csak világot lát, ragyogó világosságot. Azt hitte, hogy onnan a városból sugárzik ide, a honnan ment. Hálát adott a jó Istennek és sietett a világosság felé. No, képzelhetitek azt a meglepetést, mikor a város helyett egy rengeteg nagy díszes palotát pillant meg. Nagyobbat, díszesebbet, pompásabbat a szerencsés király legszebbik kastélyánál.

Se kapus, se őr, se szolga nem állott a kapu előtt. A lányka félénken nyitott be rajta. A kíváncsiság is hajtotta, de tán még jobban az éhség és szomjuság.

A kapuból az udvarra jutott, onnan az oszlopcsarnokos lépcsőházba. A ragyogó márványlépcsőkön feljutott az emeletre. Jobbra, balra tündöklő termek. A merre csak nézett, mindenfelől csillogás, ragyogás. A szobákat mind a magasból lecsüngő aranylámpások világították be. A lámpásokban égő olaj édes illatot árasztott szerteszét. A bútorok is mind aranyból valók, kiverve smaragddal, rubinttal, almáriumok homlokáról ökölnyi gyémántok világítottak. A karosszékek meg a kerevetek nehéz selyemmel voltak beborítva.

No, de bámult is a lányka. Egyszer pillantott csak be a királykisasszony hálószobájába, de ez még annál is szebb volt.

Egyik szobában terített asztalt látott. Csemegékkel, cukrokkal, édes süteményekkel volt megpakva. Középen egy arany tálon illatos pecsenye azon melegiben, mintha épp akkor vették volna ki a sütőből. A sütemények is mind melegek voltak még. De szakácsnak sehol se volt nyoma. Az egész kastélyban egy lelket se látott. A szoba sarkában tűzhely állott. Lobogott rajta a láng.

A tűzhelyen lábasok, sült, főtt bennük az étel. Felemelte a lányka egy lábasnak a fedelét. Finom hal sült benne. Egy másik edényben borjúfejet látott babérlevéllel, szegfűvekkel, gyömbérrel feldíszítve.

Bár még mindig reszketett a félelemtől s azt se tudta, hová legyen, mégis felvett az asztalról egy kést meg egy villát. A süteményt akarta megkóstolni. Alig hogy hozzányúl, valaki a kezére üt. Megijed, körülnéz, nem lát senkit. Ujra beleszurja a villát, újra ráüt a kezére valaki. Még jobban megijedt; megint körülnézett, újra nem látott senkit. Most meg a csemegéhez nyúlt. Ujra a kezére üt valaki. De most már beszédet is hall:

- Ne nyulj hozzá! A királyfié!

Akaratlanul is még egy próbát tett a mi kis lánykánk. A tűzhelyhez ment, fölemelte egy lábasnak a fedelét s a borjúfejből akart szelni.

Még erősebb ütést mértek a kezére. S újra hallotta a hangokat:

- Ne nyulj hozzá! A királyfié!

Most már annyira megijedt, hogy futott ki abból a szobából, végig sok, sok ragyogó termen.

Egyszer csak egy hálósobácskába ér. Alabástromkorsókban mécses pislogott s halvány fényt árasztott szét a szobácskában.

Az ágy megvetve, fehér selyem czihákkal áthúzott párnákkal.

Ha már nem vacsorálhatott, legalább egy kicsit aludni szeretett volna a lány. A lába már alig birta, hisz' olyan sokat futkosott a mosókonyhától a folyóig, a folyótól az erdőig, az erdőtől a kastélyig s véges-végig a kastély sok-sok szobáján. Ugy a hogy volt, ruhástól dőlt rá az ágyra. Hirtelen valaki megrázza s kiveti az ágyból:

- Ki az ágyból! Az ágy is a királyfié!

No, te kis mosólány, te ugyan megjártad! Se vacsora, se alvás, pedig éhes is vagy, álmos is vagy. De lassanként beletörődött a dologba s unalmában a falakat nézegette.

Az egyikén egy kis rést pillantott meg. Oda megy, hogy megnézzze, hát látja, hogy biz' ott egy titkos ajtócska van. Neki dől, az ajtó enged, s kinyílik. Egy hófehér márványlépcső ragyog előtte. A karfája fekete márvány; róla virágok csüngenek alá, kellemes illatot árasztanak szerte-szét. A bolthajtás közepén csillogó topázdarab ékeskedett, onnan lógtak alá az arany lámpások.

A lépcső előtt kerek hatszögű medencze volt. Az oldalfaláról meg a közepéből vízszugár szökött fel. A vízceppeken megtörő fénysugarak szivárványt vetettek a fehér lépcsőkre.

A szökőkút közepén valami hangszerszám andalító dallamokat játszott, s az aláhulló vízszugár zúgása, mintha ütem szerint kísérné a szép zenét.

A mosóleányka egészen elkábult a ragyogás láttára s a zene hallatára. Sok időbe került, míg egészen magához tért.

Hirtelen zajt hallott s a tetőn egy kristályablak megnyílik. A leány egy oszlop mögé búvik, hogy észre ne vegyék.

Három gyönyörű szép zöld madár röppen be az ablakon, a tolluk ragyogó, fényes, mint a smaragd. A leány mindjárt a királykisasszonyra gondolt, a királykisasszonynak nagy bajára, melynek csak egy zöld madár az oka.

Mind a három madár nagyon szép volt, de az egyik különösen pompás, különösen szép. Nagyhirtelen röppentek a szobába, s egyenesen a lépcső karfájára szállottak s arról szedegettek, csipdesték a magot. Azután a szökőkutra szállottak s benne megfürödtek.

FigyeljeteK csak, mi történt. A három madár helyett három gyönyörű ifjú kelt ki a szökőkútból. Egyik szebb volt a másiknál, egyik delibb a másiknál. A mi a legnagyobb csoda, felöltözve keltek ki a vízből s a ruhájukon még csak nyoma se volt a víznek.

A legszebbiknek közülök smaragddal kiveret korona ragyogott a fején, egész megjelenése és fellépése olyan volt, akár egy királyé.

A lépcsőn egy asztal jött le magától, senki se hozta. Utána székek siettek. Azokat se hozta senki. A széklábak csak úgy lépkedtek három, négy lépcsőt is egyszerre. Az asztal már meg volt terítve. A lányka mindjárt megismerte. Csak az imént látta odabent a tűzhelyes szobában.

A három ifjú asztalhoz ült. A tálak fölemelkedtek s maguk jártak körül, legalább senkit se lehetett látni, a ki viszi a tálakat.

Mindezt egy függöny mögül nézte a leány. Még az ifjak beszédjét is hallotta. Megtudta ebből, hogy az a legszebbik ifjú a kínai császár egyetlen fia s a trónjának örököse. Másik kettő közül az egyik a titoktartója, másik a kincstartója. Egy ármányos varázsló elbűvölte őket: nappal zöld madárként szálldosnak szerteszét, esténként találkoznak a palotában s megfürödnek a szökőkút vizében s hajnalig visszakapják valódi alakjukat.

De azt is észrevette a leányka, hogy az a legszebbik csak nagyon keveset eszik, hanem mindig szomorú, mindig búsul, sóhajtozik.

IV.

Egyszer csak így szólt a királyfi titoktartójához:

- Hozd el a szekrénykémet!

A titoktartó fölkelt az asztaltól, kiment s egy remekművű szekrénykével tért vissza. Jobb, ha nem is szólok erről a gyönyörű portékáról, hisz' ha el is mondanám, milyen szép, akkor se tudnátok elképzelni.

A királyfi kezébe vette a szekrénykét, kinyitotta az ajtaját egy arany kulcsocskával, melyet egy zsinóron a keblében hordott. Először egy szalagot vett ki a szekrénykéből. Megcsókolta a szalagot, könyekkel öntözte s így szólt:

- Kedves piczi szalagocskám!

És visszatette a szekrénykébe a szalagot.

Azután egy ezüst szálat vett ki belőle. Azt is meg-megcsókolta s könyeivel öntözte és így szólt:

- Drága, fényes ezüst szálam!

Ezt is visszatette s egy arany ékszert vett elő. Ezt még többet csókolta, még több könnyel öntözte, mint az előbbi kettőt.

Mikor már sokat, nagyon sokat csókolta, jól kisírta magát, az arany ékszert is visszatette a szekrénybe. A titoktartó pedig elvitte a szekrénykét oda, a honnan hozta.

A három ifju ezután bement a kis titkos ajtón a hálószobába. Mikor az ajtó becsukódott utánuk, a mosólányka előlépett az oszlop mögül. Odamegy az asztalhoz. Félve nyúl az ételhez. Nem érez ütést. De a hang fölülről megszólal:

- Ülj le és egyél!

No, több se kellett neki. Amúgy igazán neki látott annak a sok ételnek s bizony nem nagyon sok maradt belőle. Azután, mikor jóllakott, szépen beült egy karos székbe, lecsukta a szemét s elaludt.

Mikor felébredt, világos nappal volt. Körülnéz, hát azt látja, hogy egy mezőn van, egy terebélyes fa alatt. Jobban körülnéz s azt veszi észre, hogy bizony ott van, a hol tegnap leült megpihenni. A kosár ruha is ott van mellette, az alma pedig ott hever a földön.

- Hát csak álom volt? - mondogatta magában.

Vissza akart térni a kínai királyfi palotájába, megnézni, hogy való-e mindaz, a mit látott.

Meglöki az almát; az gurulni kezd, de mindjárt megáll, ép úgy, mintha ti elgurítotok egy almát.

Meghámozza az almát, meg is ette, az íze olyan volt, mint az almáé rendesen.

Most már igazán bizonyosra vette, hogy álmodott.

- Nem baj! - gondolta magában. - De azért elmegyek s elmesélem a királylánynak. Talán kiolvas valamit az álmomból.

V.

Míg ezek történtek, a királykisasszony belefáradva a sok sírásba, elaludt. Már nyolcz óra volt reggel és mégse ébredt fel. Pedig nyolcz órakor még a királyok is megreggeliznek.

A komorna bement a szobába, kinyitotta az ablakot s így ébresztgette a királykisasszonyt:

- Kisasszony! kisasszony! ébredjen fel! Hírt hoztak a zöld madárról!

Persze, hogy felébredt erre a királykisasszony.

- Hát már visszatért a hét bölcs? - kérdezte.

- Dehogy! - mondotta a komorna. - Egy mosóleányka hozta a hírt. Oda kinn vár, hogy behivassa a királykisasszony!

- Jöjjön be hamar!

A mi kis mosólánykánk bement a szobába, odaállt az ágy elé s elmondott mindent sorjában úgy, a hogy történt.

Hogy megörült a királykisasszony, mikor hallotta ezeket a szép dolgokat. Csak úgy dobogott a szíve az örömtől.

- Most már engem is elnevezhettek szerencsés királykisasszonynak! - mondta, mikor végig hallgatta a leányka elbeszélését. - Hát beleszerettem én abba a szép királyfiba, pedig nem is láttam, csak zöld madár képében. Soh'se láttam, tudom, hogy szép; soh'se szólt hozzám s tudom, hogy csengő a szava; soh'se hallottam hírét, tudom, hogy hős, bátor. Nem látott és megszeretett; nem láttam és megszerettem!

- Felséges királykisasszony! - szólt erre a lányka. - Én láttam s mondhatom, hogy szép. Én hallottam a szavát, s mondhatom, hogy csengő.

- Most csak azon kell lennünk, - mondta a királykisasszony, - hogy a három zöld madarat föl-szabadítsuk a varázs alól!

- Hogy lehetne azt? - kérdezte a komorna.

- Majd én magam elmegyek abba a kastélyba, - felelt a királykisasszony - ott majd meglátjuk. Te kis mosólány, eljössz velem.

A mosólányka szívesen ráállott.

- No de most gyere velem a könyvtáramba s majd ott eligazítjuk a dolgot.

El is mentek a könyvtárba s egy magas polczról előkereste a királyleány a „királyok könyvét” s ezt olvasta ki belőle:

- Azon a napon, mikor a kínai császár meghalt, egyetlen fia, a trónörökös eltűnt a birodalomból. Alattvalói azt hitték, hogy meghalt s meghódoltak a tatár kánnak.

- No hát mit következtet a királykisasszony ebből? - kérdezte a komorna.

- Mit? - válaszolt a szerencsés királyleány. - Hát azt, hogy a tatár kán varázsolta el a királyfit, hogy országát elfoglalhassa. Értem már, mért haragudtam mindjárt a tatár kán fiára.

- Nem elég csak tudnunk mindezt. Valahogy segíteni is kellene azon a szegény elvarázsolts királyfin, meg a kincstartóján! - mondta a mosólányka.

- Hát a titoktartón nem? - kérdezte a komorna.

- Azon is! azon is!

- Hát majd így csináljuk! - mondta a királykisasszony. - Elküldünk fegyvereseket szét az ország minden részébe. Azok meglesik majd, mikor jön vissza a hírhordó, a ki a tatár kán levelet hozza a fia számára. Mert a tatár királyfi is megkérdezte apját a zöld madár felől. Abban a levélben bizonyára olyan dolgok lesznek, a miknek jó hasznát vehetjük. Ha a hírhordó ellenkezik, jó szóra nem adja ide a levelet, erőszakkal elveszik tőle. Ha pedig jó szóra ide is adja, akkor is becsukatom, hogy ne beszélhessen a tatár királyfival. De minderről még a királynak, az édes atyámnak se szabad tudnia.

A komorna meg a mosólányka eltávoztak, hogy teljesítsék a parancsot; a királykisasszony pedig elővett egy könyvet és olvasott.

VI.

Öt nap telt el azóta. Bezzeg nem sírt ezalatt a király leány, mint azelőtt, Jókedvű, víg volt egész nap. A kérőbe jött királyfiakat s hercegeket tréfásan biztatgatni kezdte, csak úgy mulatságból, mert hogy egyiké sem lesz, azt jól tudta.

A szerencsés király is hogy megörült ennek a változásnak! nyakába borult a leányának és sírt örömeiben. Mindenki víg volt az udvarnál, egész nap játszottak, mulattak, tréfálózta, nevetgéltek.

Csak a tatár királyfi járt-kelt a vigasság közepette haragosan, komoran. Úgy látszik, sejtett valamit a titokról. Bizonyosra vette, hogy a királykisasszony hírt hallott a zöld madárról. Valami azt súgta a lelkében, hogy ez a zöld madár veszedelmes ellensége neki. Nehezen várta a választ atyjától. Egy reggel, a mikor azt hitte, hogy aznap fognak a hírhordók Tatárországból megérkezni, negyven fegyverest útnak indított, hogy elibök menjen.

Bár nagy titokban távozott a tatár királyfi, a királykisasszonynak mindjárt hírül vitték.

Előhivatta a mosólánykát s a komornát s aggodalmasan így szólt hozzájuk:

- Borzasztó dolog történt. Azt se tudom, hová legyek az ijedségtől. Épp most hozta egy emberem hírül, hogy a tatár királyfi negyven fegyveressel utnak indult, hogy a hírhordókat felkeresse. Mit csináljunk? Istenem! Istenem!

- Ne szomorkodj, szép királykisasszony, - mondta a komorna. - Hiszen te háromszáz embert küldöttél ki a hírhozók elé. Háromszáz pedig több a negyvennél. Akármilyen bűbajos mester-séggel harcoljon is a tatár királyfi, a mi háromszáz emberünk legyőzi az ő negyven emberét.

- Igaza van a komornának, - válaszolta erre a mosólányka, - de én mégis azt hiszem, jobb lenne még sok-sok embert küldeni a mellé a háromszáz mellé. Mert bizony vitézek és vakmerők a tatár királyfi katonái.

A mosóleány okos tanácsát elfogadták s a királykisasszony előhivatta édes atyjának leghiresebb, legügyesebb generálisát. Elbeszélte neki a dolgot, úgy a hogy történt elejétől végig. A generális szívesen rá is állott mindjárt, hogy ő megkeríti a tatár kán levelét vagy a tatár királyfit élve vagy halva.

De persze a generális előbb még a királynak is elbeszélte a dolgot. Mert akármilyen nagy úr is egy generális, a király mégis parancsol neki. A király pedig szörnyen megharagudott a dolog miatt.

- Istenem! mit tett a lányom! - így kiáltott fel. - Meggyalázza a nevemet, szégyen, ha nem segítünk a dolgon.

A királykisasszony, hogy édesapja haragjáról értesült, először sírva fakadt, de azután mégis csak megvigasztalódott. Akárhogy szerette is az ismeretlen kínai királyfit, de azt mégse bírta volna a lelkére venni, hogy az ismeretlen miatt annyi vért ontsanak. Inkább maradjon meg zöld madárnak.

Hamar kengyelfutókat menesztettek a háromszáz fegyveres elé, hogy térjenek tüstént vissza. Hát a mint oda érkeznek a követek, látják feléjük futni azt a háromszáz katonát, a negyven hatalmas tatár pedig a nyomukban tüzet s lángot lehelve. Nem csoda, ha egy egész hadsereg is megfutamodik ilyen bűbajos sereg elől.

Volt a háromszáz közt egy elszánt ficzkó. Ez hirtelen visszafordul, egyenest nekiront a tatár királyfinak. Arra azonban nem számított, hogy a tatár királyfinak törhetetlen bűvös páncélja

vagyon. Hiába döngette a vitéz legény fejbe, mellbe, nem használt, pedig a királyfi még a karját sem emelte fel. Hát figyeljetelek csak, mit tett ez a furfangos fickó. Kikap a nyeregkápából egy kötelet, hurkot csinál hamar s a tatár királyfi nyakába veti. Aztán megfogja a kötél végét s rohan előre. Persze a királyfi nyakát szorította a kötél s futott a ficzkó után élet és halál közt lebegve. A kötél úgy fojtogatta a nyakát, hogy lehelni is alig tudott a boldogtalan. A negyven katona eszeveszett futásnak eredt, a mikor vezérét így látta s az elájult tatár királyfi egyedül esett a királykisasszony embereinek kezébe.

Nem ment hazafelé a háromszáz ember, kiknek most már az a vitéz ficzkó lett a vezérük, hanem megvárták a tatár kán küldötteit, hogy a levelet elvegyék tőlük. Nem soká vártak magukra a hírhordók s a háromszáz vitéz nagy örömiadallal tért vissza a fővárosba.

A vitéz ficzkó ment a palotába a levéllel s átadta a királykisasszonynak.

Feltépi a borítékot, olvassa a levelet, de nem ért belőle egy szót se. A király is elolvasta, az se értett belőle egy szót se. Valamennyi tudós elolvasta, de ők se tudtak többet, ők se értették a levél nyelvét.

Képzeltetitek, hogy haragudott a király. Egy ilyen érthetetlen levélért követett el oly nagy bűnt a tatár királyfi ellen, kinek megsértéséért a hatalmas tatár kán bizonyára bosszút áll. Haragjában egész beteggé lett a szerencsés király; ágyba feküdt, de elaludni nem bírt; harag és búbánat rágódott a szívére.

Hát még a királykisasszony, annak fájt csak a dolog igazán. Akkor éjjel nem is feküdt le. Sírással, aggodással töltötte az éjszakát. Kora hajnalban pedig nagy dologra határozta el magát. Levelet írt atyjának.

Ezt írta a királykisasszony az édes apjának:

- Drága jó atyám! Ne keress, ne is kutasd, hogy hol vagyok; halálomat okoznád vele. Nyugtasson meg, hogy jó egészségben vagyok. De a míg meg nem fejtetem a tatár kán levelét s míg fel nem oldottam a varázs alól az én zöld madaramat, nem térek vissza. Isten veled.

A királykisasszonnyal együtt a komorna meg a mosólányka is eltűnt.

VII.

Ment, mendegélt a három leány erdön, mezőn, hegyen-völgyön át. Egy öreg tudós remetét akartak fölkeresni, ki jó messzire a fővárostól egy magas hegyen lakott. Nagyon okos és nagyon szent ember volt ez a remete. A nép azt állította róla, hogy már több háromszáz esztendősnél s e mellett mindent tud, mindenhez ért; nincs oly bűvös-bájos mesterség, a minek ő a nyitját nem ismerné. Hét nap, hét éjjel ment már a három lány. Már a czipőjük talpa is elkopott a sok járástól, a tüske és kavics megvérezte gyöngye lábacskaikat. Nappal még megvoltak valahogy, de éjjel csak úgy reszkettek a félelemtől. Ha nagyon elfáradtak, megpihentek egy kissé egy-egy barlangban, mely az utjukba akadt. Ott is egyiküknek őrt kellett állnia felváltva.

A hetedik éjjel egy magas hegyen áthaladóban egy barlangra akadnak. Bemennek, hogy ott is megpihenjenek egy kissé. Ime, kit találnak a barlangban? Azt az okos, híres remetét. Egy pislogó mécses előtt egy nagy könyvből olvasott.

Mikor beléptek, felnézett a könyvből s megpillantotta a három leányt. Ezek reszkettek, mint a nyárfalevél. Hát még, hogy megijedtek, mikor a remete nagy fehér szakállát és ránczos fekete képét meglátták; ijedükben egy szót se tudtak szólni, mindegyikük belekezdett a beszédbe, de bizony csak dadogott mind a három.

A remete kezdte el a beszédet:

- Hála az égnek, hogy végre itt vagytok. Száz esztendeje várlak már benneteket. Szívesen meghaltam volna már, de nekem élnem kell, míg be nem váltom fogadalmamat. Én vagyok az egyetlen széles e világon, a ki még érti azt az ősi nyelvet, melyet a bábéli nyelvzavarodás előtt beszéltek a népek világszerte. Hiába kutatják a tudósok azt a nyelvet, nem akadnak a nyomára, csak én ismerem egyedül. Pedig nagy hatalom rejlik abban a nyelvben. Hárman ismertük azt a nyelvet. Ketten már meghaltak, magamra maradtam. Most csak én tudnám megoldani a tatár kán levelét. Azt fogadtam, hogy várok rád, oh szerencsés királyleány, míg elhozod hozzám ezt a titkos levelet.

- Itt van a levél, oh! mindentudó bölcs! - válaszolta a királylány s átadta az írást.

- Mindjárt elolvasom, - szólt a remete; odament a mécseshez s olvasni kezdte a levelet. Több mint két órahosszat olvasta fennhangon. Minden szónál hol megrendült a föld, hol menydörgött, hol villámlott, majd a csillagok borultak el.

A királykisasszony s a két kísérője behunyta a szemét, hogy ne lásson semmit, de az iszonyú zúgás, búgás, zaj egyre rémitgette őket. Ujjacskáikkal bedugták a fülüket, hogy kevésbé hallják azt a félelmetes zúgást.

Végre befejezte a remete az olvasást és így szólt:

- Oh, szerencsés királylány, nem mondhatok el mindent, a mi ebben a levélben írva van. Nincs nyelv, melyen mindazt elmondhatnám, a mi benne áll. Sok, sok ezer esztendőnek kell letelni, míg az emberek meg tudják érteni mindazt a tudományt, a melyhez én meg a tatár kán értünk, a melyhez értettek azok a bölcsek és tudósok, a kik ezt a rég elfeledett nyelvet beszéltek.

- No szépen vagyunk! - mondja a mosólányka. - Te magad tudod csak elolvasni ezt a levelet és nem akarod.

- Nem akarom s nem is szabad! - mondta a szent ember. - De elmondok mindent, a mi a levélből ti rátok tartozik. Röviden, kevés szóval mondom el, mert perczeim meg vannak számlálva.

Már érzem a halál lehelletét... Nincs senki a világon, a kit a varázslók királya jobban szeretne a kínai királyfinál. Mi mindent meg nem tett érte, hogy megmentse a tatár kán bűvös-bájos hatalma ellenében. Mikor látta, hogy életétől meg nem foszthatja, elhatározta, hogy elvarázsolja a királyfit s így fogja meghódítani ennek nagy birodalmát. Szerette volna a tatár kán, ha örök időkre elvarázsolhatta volna, de szándékában megakadályozta a varázslók királya. Így változott a kínai királyfi zöld madárrá, de minden este felveszi emberi alakját. Egy fényes, remekmívű palotája is van az elvarázstolt királyfinak, ott vonul meg éjjel, hogy megpihenjen; mert a sok repkedés nagyon kifárasztja. De van még arra is mód, hogy a királyfi felszabaduljon a varázs alól. Ime, ezeknek kell teljesülnie, hogy elmúlják a varázslat hatalma s a zöld madár teljesen átváltozzék királyfivá: egy húsz esztendő mosólányka lássa meg az elvarázstolt királyfit titoktartójával, kincstartójával együtt, a mint fölveszik emberi alakjukat. Szólni hozzájuk egy szót sem szabad a mosólánynak, mert különben nem használ semmit, hogy látja. De még ennél is nehezebb a második feltétel. Egy királykisasszony szeressen bele a királyfiba, a nélkül, hogy látná; vagy ha látja is, legfeljebb csak zöld madár képében. A harmadik feltétel, hogy a királylány megszerezze ezt a levelet, melyet épp most olvastam el. A negyedik és utolsó feltétel teljesüléséhez mindháromra szükség van. Csak még két perczig tart az életem; de még elviszlek benneteket abba a bűvös palotába, a fehér márvány lépcsős szobába. Három madár fog berepülni abba a szobába egy ablakon, ott megfürödnek s deli ifjak gyanánt kelnek ki majd a vízből. A királykisasszony már szereti a kínai királyfit, te mosólányka a kincstartót, még csak a komornának kell beleszeretnie a titoktartóba. A három ifjút kövessétek az ebédlőbe. De meg ne lássanak benneteket. Mikor aztán a királyfi majd elővesz szekrénykéjéből egy szalagot, akkor fussatok elő rejtékhelyetekből s ki-ki csókolja meg a kit szeret, a jobb orcáján. A varázslat hirtelen elmúlik, a tatár kán abban a pillanatban meghal s a kínai királyfi visszanyeri birodalmát Tatárországgal együtt. Vigyázzatok! Hopp-hopp!

Hirtelen elállt a remete szava; nagyot sóhajtott s lehanyatlott a földre és meghalt.

Körülnéz a három lány, hát egy ragyogó fehér márványtermet látnak, középen szökőkúttal.

- Nini! hisz ez a zöld madár palotája! - kiáltott fel a mosólányka.

Alig mondta ki ezeket a szavakat, berepült a három madár.

Minden úgy történt tovább, a hogy a remete elmondotta. Mindahárom jobb arczon csókolta, a kit szeretett.

A varázslat elmúlt. A királylány meg a komorna, meg a mosólányka mátkája karján tért haza. Tatárország s egész Kína most már a királyfié lett. De a szerencsés király is átadta országát a leány férjének. A tatár királyfi pedig világgá ment.

Sokáig éltek boldogságban, szerencsében, a kínai királyfi meg a szerencsés királylány, Isten tudja, tán még se haltak meg.